

## ÖLÇÜNLÜ KAZAK TÜRKÇESİ İLE TÜRKİYE TÜRKÇESİ AĞIZLARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME\*

### An Evaluation On Measured Kazak Turkish And Turkey Turkish Dialects

Necati ÜNLÜCAN\*\*

#### ÖZET

Türk halkları, geçmişten günümüze kadar dünyanın birçok yerine yayılmış durumdadırlar. Geniş alana yayılmalarından dolayı Türkçenin de yayılma alanı buna göre şekillenmiştir. Türkçenin tarihi ve çağdaş lehçeleriyle ve ağızlarıyla alakalı günümüze kadar birçok eser yayımlanmıştır. Ağız çalışmaları da özellikle son yıllarda Türklük bilimi açısından en fazla ilgi duyulan alanlarından biri durumuna gelmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalarda, belli bir yörenin, ülkenin ağız özelliklerinin ortaya konulmasının yanı sıra birden fazla ağız hatta lehçeler arasında çeşitli açılardan karşılaştırılması da sık sık yapılmaktadır. Türk halklardan olan Kazak Türkleri ve Türkiye Türkleri, Kıpçak ve Oğuz Türkçesini kişi sayısı bakımından en çok kullanan iki boydur. Aynı soy ve dil aile grubuna bağlı olmalarından dolayı halk genelinde kullanılan birçok sözcük bugün dahi varlığını sürdürmektedir. Yapmış olduğumuz bu çalışmada Türkiye Türkçesi'nin ağızları ile ölçünlü Kazak Türkçesi, söz varlığı açısından karşılaştırılarak ikisi arasındaki ortak sözcüklerin benzerlikleri ve paralellikleri tespit edilecektir. Çalışmamızın ana malzemesini oluşturan ortak sözcükler, Kazak Türkçesi Sözlüğü ile Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nün ciltlerinden fişlenecek ve alfabetik sırayla verilecektir. Çalışmanın inceleme bölümünde Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Ağızları söz varlığı açısından fonetik ve anlam bakımından aynen devam eden sözcükler karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışmamız sonuç ve kaynakça bölümleri ile sonlanmaktadır.

**Anahtar Sözcükler:** Kazak Türkçesi, Türkiye Türkçesi Ağızları, Söz Varlığı, Oğuz, Kıpçak

#### ABSTRACT

Turkic peoples have spread to many parts of the world from past to present. Due to their wide spread, the spread of Turkish was shaped accordingly. Many works have been published until today about the history and contemporary dialects and subdialects of Turkish. Subdialect studies, especially in recent years, have become one of the most popular areas of Turkology. In the studies carried out in this field, besides revealing the dialect characteristics of a certain region and country, comparisons between more than one subdialect and even dialects from various perspectives are frequently made. Kazakh Turks and Turks of Turkey, who are Turkic peoples, are the two tribes that use Kipchak and Oghuz Turkish the most in terms of the number of people. Many words used by the people still exist even today because they belong to the same ancestry and language family group. In this study, the subdialects of Turkey Turkish and standard Kazakh Turkish will be compared in terms of vocabulary, and the similarities and parallelisms of the common words between the two will be determined. The common words that constitute the main material of our study will be recorded from the volumes of the Kazakh Turkish Dictionary and the Turkish Folk Subdialect Compilation Dictionary and given in alphabetical order. In the analysis part of the study, Kazakh Turkish and Turkey Turkish Subdialects will be examined comparatively in terms of vocabulary, phonetic and semantic words. Our study ends with the conclusion and bibliography sections.

**Keywords:** Kazakh Turkish, Turkey Turkish Subdialects, Vocabulary, Oghuz, Kipchak

\* Bu makale, 2019 yılında Necati Ünlücan tarafından hazırlanan "Söz Varlığı Açısından Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Ağızlarının Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

\*\* Doktora Öğrencisi, Ardahan Üniversitesi, [necatiunlucan@gmail.com](mailto:necatiunlucan@gmail.com), ORCID: 0000-0002-0693-7561

Geliş/Received: 11.05.22 Kabul/Accepted: 06/06/22

Ünlücan, N. (2022). "Ölçünlü Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Ağızları Üzerine Bir Değerlendirme", BELGÜ, Sayı 6, ss. 60-75.

## Giriş

Ölçünlü dil, o dili konuşan insanlar arasında iletişimi istenilen düzeyde gerçekleştirmek, onları dile ve kültüre ait ortak değerlerde buluşturmak ve bir standart oluşturmak için gereklidir. Ancak ölçünlü dilin kullanımı her ne kadar yaygın hâle getirilmek istense ve teşvik edilse de bu konuda başarının istenilen düzeyde gerçekleşmediği de bir gerçektir. Çünkü gelişmiş bir dilin lehçeleri ve ağızları da tıpkı o dilin ölçünlü varyantı gibi gelişme ve değişme gösterir. Bu gelişme ve değişme ölçünlü dil ile ilişki boyutuna göre de şekillenir. Lehçe ve ağızlar ölçünlü dil, karşısında ikincil durumda kalsalar da onu bir güç / enerji kaynağı gibi sürekli destekler; ona ayrı bir değer katarlar. Ağızlar aynı kökten geldiği üst sistem durumundaki bir üst dile bağlı, doğal olarak ortaya çıkmış; aile ve dost çevresinde, iş yerlerinde, okuryazarlığı az, bulunduğu bölgeden uzun süre ayrı kalmamış insanlarca, sözlü iletişimde dilin başka türleriyle karşı karşıya gelme oranına göre değişen biçimde kullanılan, resmî ortamlarda kullanılmamasından kaçınılan, doğal olmakla birlikte yazılı bir gelenek oluşturmamış, iletişim alanı sınırlı, bağlı olduğu üst sistemden dilin her alanında karşılıklı anlaşmanın korunacağı oranda ayrılabilen, prestiji standart dile göre daha az, okullarda öğretilmeyen yerel konuşma biçimidir. (Demir & Yılmaz, 2010, s. 27)

Türkoloji literatüründe bugüne kadar Kazak Türkçesi ile ilgili bir hayli çalışma bulunmaktadır. Türkiye’de, bu çalışmalarda Kazak Türkçesinin ses bilgisi, şekil bilgisi, söz varlığı, söz dizimi, cümle yapısı ve Kazak Türkçesi ağızları konu alınmıştır. Ayrıca Kazak Türkçesi ile diğer Türk lehçeleri arasında da karşılaştırılmalı çalışmalar yapılmıştır. Türk dili, asırlar boyunca farklı coğrafyalarda yaşamasına ve yaşadığı coğrafyadaki siyasi ve sosyal şartlara rağmen hep aynı kökten gelme özelliğini sürdürmüştür. Ancak bu yakınlık, Türk dilinin tüm lehçeleri arasında hatta aynı gruba giren lehçeler arasında bile aynı derecede değildir. Çünkü bu lehçeler arasında her ne kadar ortaklık, benzerlik varsa da bir o kadar farklılık da vardır.

Türk Dünyasının kültürel değerlerini tanımanın yolu, manevi kültürü oluşturan edebî metinleri kaynak dilden hedef dile doğru ve anlaşılır bir dille aktarmaktan geçer. Aktarmalarda alıntı sözcüklerin anlamları doğru aktarılmadıkça, kaynak dildeki malzemenin hedef dile anlaşılması güçlük oluşturabilir. Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi, Türk dilinin birer lehçesi olsa da bu lehçelerin söz varlığı aynı niteliklere ve özelliklere sahip değildir. Burada “her ne kadar kültürel açıdan birbirine çok yakın olan bu lehçelerin sözvarlıkları benzer görülse de derinlemesine incelendiğinde kültürel farklılıklardan kaynaklanan bir takım anlamsal değişiklikler göze çarpmaktadır. (Kulamshaeva, 2016, s. 89)

Türk Dilinin iki farklı kolu olan Türkiye Türkçesi ve Kazak Türkçesi ile ilgili bugüne kadar yapılan çalışmalarda ikisi arasındaki benzerlikler ve farklılıklar belli bir düzeyde ortaya konulmuştur. Ancak Türkiye Türkçesi ağızları ile Kazak Türkçesi arasındaki benzerliği veya farklılığı gösteren çalışmalar yeterli değildir.

“Ağızların sınıflandırılmasında ve ağız atlaslarının hazırlanmasında ses, yapı ve söz dizimi özelliklerini içine alan gramatikal ölçütlerin yanında leksik ölçütler de önemlidir. Hatta bazı araştırmacılara göre leksik haritalar bize dil değişiklikleri konusunda daha sağlıklı bilgiler sunar” (Kayra, 1991, s. 303). “Bir dil bilimi terimi olarak ağız, genel anlamda, bir dilin veya lehçesinin sınırları içinde belli bölge veya topluluklara özgü anlatım yollarının bütünü diye tanımlanabilir” (Gemalmaz, 1999, s. 4).

Anadolu ağızları üzerine yapılmış çeşitli niteliklerdeki sayıları yüzleri aşan birçok çalışma olmasına rağmen çeşitli nedenlerle araştırma konularının gelişimi güzel seçilmesi, en azından bütün Anadolu’yu kapsayacak araştırma, program ve planlarının yapılmaması, ağızlar üzerine tek tek yapılan araştırmaların yol ve işaret birliğinden uzak oluşları, bu alanda da günümüze kadar doldurulamamış boşlukların oluşmasına yol açmış; günümüzün modern

lehçe biliminin amaç edindiği, dil araştırmacıların başlıca kaynaklarından olan ağız sözlükleri ve dil haritaları henüz yapılmamıştır. (Gemalmaz, 1999, s. 11)

Türkiye Türkçesi ağız atlasının hazırlanmayışının birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlardan en önemli olanı; birçok yörede ya hiç ya da yeteri kadar çalışılmamış. Ancak hâlâ üzerinde yeteri kadar çalışılmamış, ağız malzemeleri yeteri kadar derlenmemiş. Sinop, Çanakkale, Ankara, Kastamonu, Balıkesir, Konya, Çorum, Samsun, Van, Hakkâri, Siirt, Ağrı... vb. ağız bölgelerimiz vardır. (Karahan, 1996, s. 25)

Büyük bir alanda var olan Türkçenin ağızlarının doğru bir şekilde ortaya çıkarılması ve yeterli sözcüğün bulunması, önemli ve bir o kadar da meşakkatlidir. Zira Türkiye'deki ağız araştırmalarının özellikle derleme sırasındaki güçlükler düşünüldüğünde Türkiye dışında ağız çalışması yapmanın zorlukları daha iyi anlaşılmaktadır.

“Kazak dilinin söz varlığı eski Türkçeden gelen öz kelimeler, tarihi süreçteki komşuluk ilişkileri Moğol-Çin, İslamiyet ile birlikte Arap-Fars, ve batı medeniyetinden intikal eden Rus sözlerinden oluşmaktadır” (Sızdıkova, 1993. s. 295). “Standart Kazak yazı ve edebî diline diğer dillerden geçiş yapan ödünçlemeler, çoğunlukla ağızlar üzerinden geçmiştir” (Sarıbayev, 1976, s. 180).

Kazak Türkçesi Güney ağızlarını araştıran O. Nakısbekov, diyalektoloji ile ilgili şöyle demektedir: Kazak halkının diğer Türk Halklarıyla olan etnik ilişkisini aydınlatmak için dil biliminin diyalektoloji sahasının katkısı büyüktür. Çünkü Kazakların arasına karışmış bir sürü uruğ ve tayfaları, diğer Türk Halkları arasından da rastlamak mümkündür. Bunun yanı sıra Kazak Türkçesindeki bazı ağız özellikleri Kazak Türkçesinin ağızlarının dışında, akraba dillerin ağız özellikleriyle benzerlik göstermesi boşuna değildir. İşte akraba diller arasındaki ilişkileri çözümlemeye diyalektik özellikleri araştırmak neticeli sonuçlar verebilir. (Naqısbekov, 1972, ss. 3-4)

Çalışmada, Türkiye Türkçesi ağızları ile ölçünlü Kazak Türkçesi arasında çıkarılacak ortak sözcükler ele alınmış; bu ortak sözcükler ses ve anlam değişmelerine göre tasnif edilmiştir. Çalışmanın malzemesini oluşturan ortak sözcükler, (Türkiye Türkçesi ağızları için altı ciltlik) Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nün; altı cildinin taranması ile tespit edilmiş Kazak Türkçesi için ise K. Koç, A. Bayniyazov ve V. Başkapan tarafından hazırlanan Kazak Türkçesi-Türkiye Türkçesi Sözlüğü'nün taranması ile oluşturulmuştur. Çalışmanın konusunu DS'nin söz varlığının Kazak Türkçesinin söz varlığı ile karşılaştırılması oluşturmaktadır. Çalışmada Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan Türk dili alanında öneme sahip olan DS'de kullanılan sözcükler ile Kazak Türkçesinin kullandığı sözcükler kullanım şekilleri bağlamında karşılaştırılmıştır. Bu çalışma, Türkiye Türkçesi ağızları ile ölçünlü Kazak Türkçesi arasında yer alan ortak sözcükleri, benzerlikleri ve farklılıkları ayrıntılı bir şekilde ortaya koymaktır.

Bu çalışmanın amacı, aynı kökten gelen iki farklı lehçeler olan ölçünlü Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesinin Ağızları söz varlığı açısından karşılaştırarak ikisi arasındaki ortak söz varlığını ortaya koymaktır. Elde edilen ortak söz varlığı ses ve anlam değişmelerine bağlı olarak iki grupta sınıflandırılacaktır. Çalışmadaki ortak sözcükler, Kazak Türkçesi sözlüğünden fişlenecek ve alfabetik sırayla verilecektir. Burada, ortak sözcüklerin ağızlardaki anlamları ve geçtiği yerler, her sözcüğün Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü'nün ciltlerindeki anlamı yer alacaktır. Söz varlığı bir milletin sadece dilsel özelliklerini değil aynı zamanda o toplumun gelenek ve göreneklerini, kültürel ilişkilerini, diğer toplumlarla olan sosyo-kültürel bağlarını belirlemede etken rol oynamaktadır. Bu çalışmayla birlikte Kazak Türkçesindeki söz varlığının ne kadarının DS'de kullanıldığı ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır.

### **Ses ve Anlam Bakımından Aynı Olan Sözcükler**

Çalışmamızda, Kazak Türkçesi'nde ve Türkiye Türkçesi ağızlarında olan

ortak sözcükler üzerinde durulmuştur. Bu ortak sözcükler ses ve anlam bakımından incelenerek sınıflandırılmıştır. Ses ve anlam bakımından incelenen sözcüklerin birbirleriyle ses ve anlamca aynı olmasına önem gösterilmiştir.

**Aba:** Keçeden yapılan yakasız uzun üstlük, aba (KS, s. 11) // **aba:** Çoban, deveci ve göçebelerin giydiği uzun, yakasız üstlük, kepenek. Isparta, İzmir, Çorum, Amasya, Tokat, Rize, Erzincan, Elâzığ, Hatay, Sivas, Yozgat, Kayseri (DS, c. 1 s. 4).

**ağaç:** 1. Ağaç. 2. Kereste. (KS, s. 17) // **ağaç:** Ağaç. Afyon, Kars, Elâzığ (DS, c. 1 s. 85)

**aza:** 1. Cenaze evine yapılan maddi yardım. 2. Yas, matem. (KS, s. 20) // **aza:** Ölü için ilk gün yapılan tören. Mardin (DS, c. 1 s. 434).

**azbar:** Besi ahır. (KS, s. 21) // **azbar:** Ahırların önündeki toprak meydan. Karadeniz kıyı halkı (DS, c. 1 s. 436).

**aqsaqal:** Aksakal, yaşlı, ihtiyar; bir topluluğun ileri gelen ve sözü dinlenen şahsiyet; yaşı büyük kimse, saygıdeğer kimse. (KS, s. 31) // **aksakal:** Evliya, ermiş. Konya (DS, c. 1 s. 161).

**ala:** 1. Ak ile başka renklerin bir arada görünmesi, benekli, alaca. 2. Gözün ak tabakası. (KS, s. 35) // **ala:** Siyahla beyaz karışık renk, siyahlı beyazlı. Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Çanakkale, Bursa, Eskişehir, Bolu, Zonguldak, Kastamonu, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Rize, Ardahan, Kars, Erzincan, Diyarbakır, Tunceli, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Niğde, Karaman, Konya, Mersin, Antalya, Muğla (DS c. 1 s. 166).

**alda- :** 1. Kandırmak, aldatmak. (KS, s. 37) // **alda-:** Aldatmak, kandırmak. Bolu, Çorum, Tokat, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Ankara (DS, c. 1 s. 209).

**alqa :** Halka, hanımların boynuna taktığı gerdanlık (KS, s. 39) // **alka:** Çember, halka. Aydın, Artvin (DS, c. 1 s. 222).

**alma:** Elma (KS, s. 39) // **alma:** Elma. Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Eskişehir, Bolu, Sakarya, Zonguldak, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Gümüşhane, Artvin, Iğdır, Ardahan, Kars, Van, Bitlis, Elâzığ, Malatya, Urfa, Kilis, Gaziantep, Maraş, Antakya, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Edirne, Kırklareli (DS, c. 1 s. 226).

**analıq,-ğı:** 1. Ana olma durumu, annelik. 2. Analık duygusu. 3. Ana yerini tutan veya ana kadar yakınlık gösteren kadın. 4. Üvey ana. 5. Dişi hayvan, ana. (KS, s. 43) // **analık:** Üvey anne. Afyon, Uşak, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Kütahya, Eskişehir, Kocaeli, Bolu, Sakarya, İstanbul, Bartın, Zonguldak, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Giresun, Denizli, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Artvin, Ardahan, Iğdır, Kars, Erzurum, Erzincan, Van, Bitlis, Siirt, Tunceli, Elâzığ, Malatya, Kilis, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Karaman, Konya, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Edirne, Tekirdağ, Kırklareli, Kıbrıs (DS, c. 1 s. 249).

**andız:** Yaprakları dikenli olan bir çeşit ardıç, andız. (KS, s. 43) // **andız:** Yaprakları dikenli olan bir çeşit ardıç (meyvesinden pekmez yapılır). Afyon, Denizli, İzmir, Kayseri, Karaman, Konya, Kilis, Gaziantep, Maraş, İçel, Antalya, Muğla. (DS, c. 1 s. 260).

**apar-:** 1. Götürmek, ulaştırmak. (KS, s. 46) // **apar-:** Götürmek, alıp götürmek. Isparta, İzmir, Manisa, Amasya, Gümüşhane, Rize, Iğdır, Bayburt, Ardahan, Kars, Erzincan, Van, Bitlis, Diyarbakır, Muş, Tunceli, Elâzığ, Malatya, Urfa, Gaziantep, Maraş, Sivas, Konya, Adana, Kerkük (DS, c. 1 s. 284).

**arqalıq,-ğı:** Sandalye, divan gibi eşyaların arkası, yaslanılacak yer. (KS, s. 51) // **arkalık:** İskemlenin, sıranın yaslanılacak yeri. –Gümüşhane, Artvin (DS, c. 1 s. 326).

**aruv:** Zarif, Çok güzel, (hanımlar için) (KS, s. 52) // **aruv:** Güzel, Tokat. (DS, c. 1 s. 337).

**arşın:** Arşın (KS, s. 53) // **arşın:** 1. 40 cm'lik uzunluk ölçüsü. Afyon (DS, c. 1 s. 333).

**arık:** Arık, sıska, zayıf (KS, s. 53) // **arık:** 1. Zayıf, cılız, sıska. Afyon, Uşak, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Çanakkale, Bursa, Eskişehir, Adapazarı, Sakarya, Bolu, İstanbul, Zonguldak, Kastamonu, Çorum, Samsun, Sinop, Tokat, Ordu, Giresun, Denizli, Trabzon, Gümüşhane, Artvin, Rize, Iğdır, Ardahan, Kars, Erzurum, Ağrı, Kilis, Gaziantep, Maraş, Sivas, Yozgat, Ankara, Kayseri, Kırşehir, Nevşehir, Aksaray, Niğde, Karaman, Osmaniye, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Kırklareli, Kıbrıs. (DS, c. 1 s. 316).

**arıq,-ğı:** Ark, su arku, kanal. (KS, s. 53) // **arık:** 1. Su yolu, ark. Afyon, Uşak, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir, Kocaeli, Kastamonu, Tunceli, Kilis, Gaziantep, Hatay, Sivas, Niğde, Konya, İçel, Antalya, Muğla, Tekirdağ (DS, c. 1 s. 315).

**asa:** Hükümdarların, mareşallerin, din adamlarının güç sembolü olarak törenlerde taşıdıkları bir tür ağaçtan veya metalden değnek, asa (KS, s. 53) // **asa:** Yerden bir şey sökmeye yarayan ucu demirli sopa: Ahmet asanı al da seninle çiğdem sökmeye gidelim. Telin Sivas (DS, c. 1 s. 339).

**av:** Balık tutulacak ağ, tor (KS, s. 58) // **Av:** Ağ. İçel (DS, c. 1 s. 374).

**avız:** Ağız (KS, s. 60) // **Avız:** Ağız. Aydın, Bolu (DS, c. 1 s. 384).

**aş-:** Açmak (KS, s. 61) // **aş-:** Açmak. Bolu, Kars 8DS, c. 1 s. 361).

**ayu:** Ayı (KS, s. 63) // **ayu:** Ayı. Samsun, Trabzon, Artvin (DS, c. 1 s. 432).

**bazar:** Pazar, çarşı (KS, s. 77) // **bazar:** Belli bir günde her türlü malın satıcı ve alıcılarının toplanıp alışveriş ettikleri yer, pazar. Isparta, Samsun, Amasya, Ordu, Iğdır, Kars, Muş, Hatay (DS, c. 1 s. 586).

**bay:** Varlıklı, zengin (KS, s. 77) // **bay:** Zengin, ağa. Denizli, Tokat Ordu Ardahan, Kars, Bitlis, Malatya, Urfa, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Kayseri, Konya, Adana, Kerkük (DS, c. 1 s. 574).

**bayı-:** Zenginleşmek, malı mülkü çoğalmak. (KS, s. 78) // **bayı-:** Zengin olmak: Cingan göçmeyince baymaz. Kastamonu, Yozgat, Ankara, İçel (DS, c. 1 s. 579).

**baqır:** Bakırdan yapılmış bakraç. (KS, s. 81) // **bakır:** Bakraç, kova, helke. Afyon, Uşak, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Düzce, Bolu, Zonguldak, Samsun, Amasya, Tokat, Trabzon, Gümüşhane, Yozgat, Konya, Antalya, Kırklareli, Tekirdağ (DS, c. 1 s. 493).

**bal:** Bal (KS, s. 81) // **bal:** Ağaç balı: Balı yiyen insanlar vardır. Burdur (DS, c. 1 s. 495).

**bala:** Çocuk, bebek (KS, s. 81) // **bala:** Çocuk, yavru, küçük. İzmir, Manisa, İstanbul, Bursa, Amasya, Tokat, Iğdır, Bayburt, Kars, Van, Bitlis, Sivas, Ankara, Konya, Adana, Tekirdağ, Kerkük, Bulgaristan (DS, c. 1 s. 496).

**balaq,-ğı:** Pantolon paçası. (KS, s. 82) // **balak:** Donun, pantolonun paçası. Urfa, Maraş Niğde (DS, c. 1 s. 498).

**balala-:** Yavrulamak, çoğalmak, üremek. (KS, s. 82) // **balala-:** Yavrulamak (kedi, köpek gibi hayvanlar hakkında). Kars, Erzurum (DS, c. 1 s. 498).

**baraq; Baraq İt:** Çok tüylü köpek (KS, s. 85) // **barak:** 1. Çok tüylü köpek. Afyon, Isparta, Amasya, Sivas, Kayseri, Niğde, Adana 2. Beyaz çilli siyah köpek. Kütahya (DS, c. 1 s. 524).

**barmaq:** Parmak (KS, s. 86) // **barmak:** 1. Parmak. barmak,- Balıkesir, Bolu, Trabzon, Tokat, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Kilis, Gaziantep, Hatay, Konya [DS, c. 1 s. 534).

**bezek,-gi:** Bezek, süs. (KS, s. 92) // **bezek:** Süs, ziynet. -Balıkesir, Bayburt, Gümüşhane, Artvin, Kars, Erzurum, Van, Gaziantep, Maraş, Sivas, Kırşehir, Antalya, Tekirdağ (DS, c. 1 s. 650).

**bezen-:** Bezenmek, süslenmek (KS, s.93) // **bezen-:** Özenmek. Ankara (DS, c. 1 s.652).

**bezer:** Söz dinlemeyen, inatçı, aksi (KS, s. 93) // **bezer:** Aksi. -Erzurum [DS, c. 1 s. 652).

**bel:**1. Bedenin kemer bağlanacak yeri, bel 2. Dağın sırtı. (KS, s. 95) // **bel:** Dağ silsilesi, sıradağ. Manisa, Konya (DS, c. 1 s. 605).

**boydaq:** Evlenmemiş olan, bekar (KS, s. 100) // **boydah, boydak:** Bekâr, yalnız, serbest. Afyon, Uşak, Denizli, Bilecik, Çorum, Tokat, Ordu, Denizli, Trabzon, Erzincan, Ağrı, Erzurum, Bayburt, Ardahan, Kars, Kilis, Gaziantep, Maraş, Sivas, Kayseri, Kırşehir, Niğde, Konya, Adana (DS, c. 1 s. 745).

**bit:** Bit (KS, s. 99) // **bit:** Böcek. Adana (DS, c. 1 s. 708).

**bozar-:** Bozarmak, rengini atmak. (KS, s. 99) // **bozar-:** Renk değiştirmek, rengini atmak. Isparta, Sivas (DS, c. 1 s. 749).

**boran:** Kar fırtınası, boran, tipi (KS, s. 102) // **boran:** Şiddetli kar, fırtına, kasırga. Isparta, Düzce, Bolu, Samsun, Amasya, Giresun, Gümüşhane, Artvin, Kars, Bitlis, Van, Elâzığ, Maraş, Gaziantep, Yozgat, Ankara, Niğde, Konya, İçel, Adana (DS, c. 1 s. 737).

**böbek,-gi:** Bebek. (KS, s. 104) // **böbek:** Bebek. Denizli, Aydın, Balıkesir, Bolu, Adana, İçel (DS, c. 1 s. 754).

**böle:** İki kız kardeşin oğlu veya kızı, teyze çocukları. (KS, s.104) // **böle:** Teyze çocuğu. Afyon, Denizli, İzmir, Eskişehir, Bursa, Kırşehir, Nevşehir, Konya (DS, c. 1 s. 767).

**bölme:** Oda (KS, s. 105) // **bölme:** Oda. Rize (DS, c. 1 s. 768).

**bulaq,-ğı:** Bulak, pınar, kaynak, memba. (KS.s.109) // **bulak:** Kaynak. Afyon, Menemen, İzmir, Manisa, Kastamonu, Amasya, Tokat, Samsun, Ordu, Giresun, Ardahan, Kars, Ağrı, Van, Bitlis, Elâzığ, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Adana (DS, c. 1 s. 785).

**bunda:** Burada (KS, s. 110) // **bunda:** Burada. Diyarbakır (DS, c. 1 s. 792).

**butaq,-ğı:** Dal, budak, kol. (KS, s. 112) // **butak:** Dal, budak. Konya (DS, c. 1 s. 806).

**birqıldı-:**1. Fokurdamak. (KS, s. 116) // **birkılda-:** Kaynamak (su hakkında). Kerkük (DS, c. 1 s. 670).

**bildir-:** Bildirmek, haber vermek, haberdar etmek (KS, s. 116) // **bildir-:** Haberleşme. İstanbul (DS, c. 1 s. 690).

**bile:** Eğe, bileği taşı (KS, s. 116) // **bile:** Bileği taşı. Denizli, Balıkesir, Kütahya, Erzincan, Gaziantep, Maraş, Edirne (DS, c. 1 s. 690).

**birden:** Aniden, birden (KS, s. 118) // **birden:** Birden, ansızın. Diyarbakır (DS, c. 1 s. 698).

**dayım:** Her zaman, daima (KS, s. 129) // **dayım:** Daim. Gaziantep, Urfa/ Ar dâim: daima, dayım, her dayım için: daima dayım Erzurum (DS, c. 2 s. 1388).

**dos:** Arkadaş, dost (KS, s. 144) // **dos:** Dost. Bolu Samsun, Ahıska, Kars, Gaziantep

(DS, c. 2 s. 1566).

**dönen:** Dört yaşındaki aygır (KS, s. 144) // **dönen:** Üç yaşını bitirip dört yaşına basan tay, sığır. Kırım göçmenleri –İstanbul (DS, c. 2 s. 1584).

**duzaq,-ğı:** Tuzak (KS, s. 146) // **duzak:** Tuzak. Isparta, Çorum, Rize, Sivas, Kayseri, Konya (DS, c. 2 s. 1615).

**ezgi:** Baskı, sömürgecilik. (KS, s. 153) // **ezgi:** Eziyet, sıkıntı. Muğla [DS, c:3 s.1829].

**el:** 1. Halk, millet. 2. Memleket. (KS, s. 154) // **el:** Memleket. Kars Konya İçel (DS, c. 3 s. 1702).

**elik,-ği:** Ceylan, gazel (KS, s. 156) // **elik:** Dağ keçisi, karaca. Bursa, Bolu, İstanbul, Bartın, Zonguldak, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Erzincan, Sivas, Kayseri (DS, c. 3 s. 1717).

**em:**1. Tedavi, 2. Şifa, deva, em. (KS, s. 156) // **em:** İlâç, merhem. Afyon, Kütahya, Bolu, Kastamonu, Çorum, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Erzincan, Elâzığ, Malatya, Urfa, Kilis, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Ankara, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Konya, Osmaniye, Adana, İçel (DS, c. 3 s. 1729).

**emen:** Meşe ağacı. (KS, s. 157) // **emen:** Meşe ağacı. Yalova, Tokat (DS, c. 3 s. 1733).

**en:** Damga, en, işaret. (KS, s. 158) // **en:** Hayvanlara ya da eşyaya vurulan damga, işaret. Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Eskişehir, Bolu, Çorum, Samsun, Amasya, Tokat, Bayburt, Gümüşhane, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Maraş, Sivas, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Karaman, Konya, Adana, İçel, İçel, Antalya (DS, c. 3 s. 1742).

**er:** 1. Erkek, 2. Koca, zevce (KS, s. 160) // **er:** Koca. Iğdır (DS, c. 3 s. 1764).

**erke:** Şımarık, nazlı, işveli, edalı. (KS, s. 161) // **erke:** Fazla nazlı ve serbest büyüyen çocuk. –İzmir (DS, c. 3 s. 1773).

**erkek,-gi:** 1. Erkek. 2. Koca, eş. (KS, s. 161) // **erkek:** Beş yaşından yukarı olan tüylü erkek deve. Niğde, Adana (DS, c. 3 s. 1774).

**erlik,-gi:** Erlik, yiğitlik, kahramanlık, cesurluk. (KS, s. 162) // **erlik:** Mertlik, yiğitlik, erkeklik. Çorum, Artvin, Niğde (DS, c. 3 s. 1775).

**erin:** Dudak (KS, s. 163) // **erin:** Dudak. Yalova (DS, c. 3 s. 1770).

**İy-:** 1. Eğmek, bükmek. (KS, s. 241) // **İy-:** Eğmek. Balıkesir (DS, c. 4 s. 2576).

**İye:** 1. İye, sahip, efendi. 2. Vali, yönetici (KS, s. 242) // **İye:** Koruyan, sahip. Yalova, Tokat (DS, c. 4 s. 2575).

**kekil:** Perçem, kakül (KS, s. 262) // **kekil:** Alına dökülen kısa saç, perçem, kekil. Kars Yozgat Ankara, İçel (DS, c. 4 s. 2724).

**kelep,-ği:** Yumak, kelep (KS, s. 263) // **kelep:** İplik çilesi. Afyon, Isparta, Denizli, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Bursa, Tokat, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Kastamonu Çankırı, Çorum, Samsun, Amasya, Ordu, Giresun, Gümüşhane, Rize, Artvin, Erzurum, Erzincan, Diyarbakır, Malatya, Urfa, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Ankara, Kayseri, Niğde, Konya, Adana, Muğla, Tekirdağ (DS, c. 4 s. 2729).

**keme:** Gemi (KS, s. 265) // **keme:** Gemi. Tokat (DS, c. 4 s. 2739).

**kendir:** 1. Kendir, kenevir. 2. Kendirden yapılmış ip, urgan. (KS, s. 266) // **kendir:** Urgan, ip. Afyon, İzmir, Iğdır, Kilis, Gaziantep, Hatay, Ankara, Niğde, Konya, Adana (DS, c. 4 s. 2742).

**kerek:** Gerek, lazım (KS, s. 269) // **kerek:** Gerek. Tokat (DS, c. 4 s. 2754).

**kersen:** Ağaçtan yapılmış büyük kap (KS, s. 270) // **kersen:** İçinde hamur yoğrulan, çamaşır yıkanan ağaç tekne. Isparta, İzmir, Manisa, Çanakkale, Bursa, Sinop,

Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Artvin, Kars, Erzurum, Erzincan, Malatya, Sivas, Yozgat, Niğde, Antalya, Edirne (DS, c. 4 s. 2757).

**kert-**: Kertmek, kertik açmak. (KS, s. 270) // **kert-**: Yontmak, çizmek, kertik yapmak. Eskişehir, Çankırı, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Adana (DS, c. 4 s. 2760).

**kesim**: Hüküm, karar, yargı (KS, s.270) // **kesim**: Son söz: Bunun kesimi neyse onu söyle. –Denizli, Artvin (DS, c. 4 s. 2765).

**kiyiz**: Keçe (KS, s. 277) // **kiyiz**: Keçe. Bursa (DS, c. 4 s. 2889).

**kiyik,-ği**: Geyik (KS, s. 278) // **kiyik**: Geyik. Konya (DS, c. 4 s. 2889).

**kömek**: Yardım (KS, s. 289) // **kömek**: Yardım: Ben sana kömeğe geldim. Amasya, Tunceli, Azerbaycan (DS, c. 4 s. 2957).

**kör-**: Görmek (KS, s. 292) // **kör-**: Görmek. Konya (DS, c. 4 s. 2968).

**körpe**: Yorgan, battaniye (KS, s. 294) // **körpe**: Yorgan. Türkistan göçmenleri – İstanbul (DS, c. 4 s. 2968).

**künde**: Her gün, günde (KS, s. 304) // **künde**: Sürekli, günde, her zaman: Künde oduna giderim. Denizli, Erzincan, Antalya (DS, c. 4 s. 3038).

**qaban**: Yaban domuzu, erkek domuz. (KS, s. 315) // **kaban**: Azılı erkek domuz. İstanbul, Amasya, Tokat (DS, c. 4 s. 2582).

**qabıq,-ğı**: Kabuk, zar. (KS, s.315) // **kabık**: Kabuk. Hatay (DS, c. 4 s. 2584).

**qaydan**: 1. Nereden. 2. Nasıl (KS, s. 324) // **kaydan**: Nereden. Kaydan gelip kaya gidersin? Adana (DS, c. 4 s. 2699).

**qayraq,-ğı**: Bileği, eğe, kayrak. (KS, s. 325) // **kayrak**: Biley taşı. Denizli, Kütahya, Bilecik, Tokat Eskişehir, Sivas, Ankara, Konya, Adana, Antalya, Muğla (DS, c. 4 s. 2707).

**qaytar-**: İade etmek, geri göndermek, geri vermek (KS, s. 326) // **kaytar-**: Geri çevirmek, döndürmek. İzmir, Bursa, Amasya, Tokat, Trabzon, Kars, Van, Maraş, Adana, Azerbaycan (DS, c. 4 s. 2709).

**qaq,-ğı**: Kurutulmuş meyve, kak.(KS, s. 328) // **kak**: Meyve kurusu. Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Bilecik, Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Bolu, Yalova, Tokat, Eskişehir, Çankırı, Çorum, Samsun, Amasya, Bitlis, Maraş, Sivas, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Niğde, Konya, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ (DS, c. 4 s. 2599).

**qaq,-ğı**: Su birikintisi, kak. (KS, s. 328) // **kak**: Dağ ve kayalardaki oyuklarda bulunan su birikintisi. Çanakkale Malatya Gaziantep Maraş Kırşehir Konya Adana (DS, c. 4 s. 2600).

**qala**: Şehir, kent. (KS, s. 330) // **kala**: Kent, şehir. Trabzon (DS, c. 4 s. 2607).

**qalaq,-ğı**: 1. Faraş. 2. Mala. (KS, s. 331) // **kalak**: Ağaçtan yapılmış sapı küçük kürek. Kadırga. İstanbul (DS, c. 4 s. 2609).

**qanday**: Beğenme, övme manasında; ne kadar (KS, s.339) // **kanday**: Ne kadar. Denizli (DS, c. 4 s. 2621).

**qap,-bı**: 1. Çuval. 2. Zar, kabuk. (KS, s. 342) // **kap**: Ekmek kabuğu. Bursa [DS, c. 4 s. 2630).

**qara-**: Bakmak, göz atmak (KS.s.344) // **kara-**: İyi görmek için dikkatle bakmak. Konya (DS, c. 4 s. 2651).

**qarala-**: 1.(ağız). Lekelemek, karalamak. 2. (ağız) Suçlamak, itham etmek, ayıplamak. (KS, s. 347) // **karala-**: Kötülemek, kara sürmek. Isparta, Denizli, Aydın,



Manisa, Balıkesir, Tokat, Eskişehir, Sakarya, Tokat, Ordu, Artvin, Elâzığ, Maraş, Gaziantep, Sivas, Nevşehir, Niğde, Konya, İçel, Muğla (DS, c. 4 s. 2650).

**qarasu:** Yeraltından çıkıp, kendi halinde akan su. (KS, s. 349) // **karasu:** Bitkilere zararlı olan, toprak altından çıkan acı su. Isparta Bursa Samsun Ağrı Niğde (DS, c. 4 s. 2654).

**qarğıs:** Kargış, beddua, lanet, telin, ilenç. (KS, s. 351) // **kargış:** İlenç, beddua. İzmir, İstanbul, Amasya, Giresun, Erzurum, Erzincan, Bitlis, Sivas, Konya, Adana, Tekirdağ (DS, c. 4 s. 2661).

**qarğın:** Eriyen karların oluşturduğu akarsu, kargın. (KS, s. 351) // **kargın:** Suların çoğalarak taşmış, kabarmış durumu. Denizli, Balıkesir, Çanakkale, Bilecik, Eskişehir, Kocaeli, Amasya, Maraş, Kayseri, Nevşehir, Niğde, Osmaniye, İçel, Muğla, Edirne (DS, c. 4 s. 2660).

**qarmaq,-ğı:** Olta. (KS, s. 352) // **karmak:** Olta. -Sinop, Ağrı (DS, c. 4 s. 2666).

**qarıq,-ğı:** Karlı bir alana bakma sonucu kamaşmış göz, karık. (KS, s.354) // **karık:** Bir göz hastalığı. Rize (DS, c.4 s. 2662).

**qarıq,-ğı:** Ark, karık. (KS, s. 354) // **karık:** Bağ ve bahçeleri sulamak için açılan ince su yolu, ark. Isparta, Denizli, İzmir, Manisa, Balıkesir, Bursa, Tokat, Eskişehir, Bolu, Aksaray, İstanbul, Zonguldak, Sinop, Samsun, Amasya, Tokat, Giresun, Artvin, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Konya, Osmaniye, Tekirdağ (DS, c. 4 s. 2662).

**qatar:** Sıra, dizi, katar (KS, s. 358) // **katar:** Seyrek altın dizisi. Balıkesir, Niğde (DS, c. 4 s. 2683).

**qatıq,-ğı:** 1. Ayran. 2. Süzme yoğurt. (KS, s. 360) // **katık:** Yağı alınmış yoğurt, ayran Erzincan 8DS, c. 4 s. 2683).

**qatın:** 1. Zevce, eş. 2. Kadın. (KS, s. 360) // **katın:** Kadın. Konya (DS, c. 4 s. 2684).

**qavız:** 1. Tahıl kabuğu. 2. Gonca, tomurcuk (KS, s. 362) // **kavız:** Tahıl kabuğu. Çorum (DS, c. 4 s. 2690).

**qoy:** Koyun (KS, s. 373) // **koy:** Koyun : Koylar kuzulamaya başladı. Tokat, Konya (DS, c. 4 s. 2942).

**qon-:** 1. Konmak, yere inmek. 2. Bir yere, yaşamak için yerleşmek. 3. Geceyi bir yerde geçirmek, geceleme (KS, s. 379) // **kon-:** Kısa bir süre için bir yere yerleşmek. Trabzon, Elâzığ, Ankara (DS, c. 4 s. 2915).

**qonaq,-ğı:** Konuk, misafir. (KS, s. 379) // **konak:** Konuk, misafir. Amasya, Tokat, Van, Muş (DS, c. 4 s. 2916).

**qoyan:** Tavşan. (KS, s. 388) // **koyan:** Tavşan. Tokat, Konya (DS, c. 4 s. 2942).

**quvat:** 1. Güç, kuvvet, derman. (KS, s. 389) // **guvat:** Kuvvet Denizli, Yozgat (DS c. 3 s. 2203).

**quda:** Dünür (erkek) (KS, s. 393) // **kuda:** Birbirinden kız alıp veren aileler, dünür. Kırım göçmenleri, İstanbul, Van, Bitlis (DS, c. 4 s. 2991).

**qula:** Kirli sarı, kula (renk) (KS, s. 396) // **kula:** Kumral. Bulgaristan göçmenleri Kocaeli, İçel (DS, c. 4 s. 2994).

**qulaq:** Ana arktan küçük arklara su göndermek için açılan küçük kapaklar. (KS, s. 396) // **kulak:** Arkların ya da göl ve dereden tarlaya alınan suyun ağzı. Maraş, Niğde, Antalya (DS, c. 4 s. 2994).

**qulan:** Yabani at. (KS, s. 396) // **kulan:** İki üç yaşında dişi tay, kısarak. Bursa, Kars (DS, c. 4 s. 2996).

**qural:** 1. Alet, edevat. 2. Silah, teçhizat. (KS, s. 401) // **kural:** Silah. Tunceli (DS, c:4 s. 3005).

**qıdıq,-ğı:** Gıdık. (KS, s. 407) // **kıdık:** Gerdan, çene altı. Çanakkale, Kocaeli, Çankırı, Çorum, Amasya, Tokat, Erzincan, Bitlis, Maraş, Sivas, Ankara, Kayseri, Niğde, Adana (DS, c. 4 s. 2787).

**qılqurt:** Solucan. (KS, s. 411) // **kılqurt:** kılkurdu Soğuktan, nemden davarların ciğerlerinde, nefes borularında olan ince uzun bir kurt. Afyon, Burdur, Denizli, Balıkesir, Çanakkale, Tokat, Eskişehir, Çankırı, Ankara, Konya, İçel, Antalya, Muğla, Tekirdağ (DS, c. 4 s. 2801).

**legen:** Leğen (KS, s. 423) // **legen:** Yemek konulan çinko kap: Çorbayı leğene koy çabuk soğusun. Erzincan (DS, c. 4 s. 3071).

**may (I):** Yağ. (KS, s. 427) // **may:** Yağ, tereyağ. İzmir, Bolu (DS, c. 4 s. 3139).

**may (II):** Tereyağ. (KS, s. 427) // **may:** Yağ, tereyağ. İzmir, Bolu (DS, c. 4 s. 3139).

**maymaq:** Paytak, çarpık bacaklı. (KS, s. 428) // **maymak:** Eli ayağı çarpık, ağız eğri kimse. Çorum, Elâzığ (DS, c. 4 s. 3143).

**mala:** Tırmık. (KS, s. 431) // **mala:** Kazılan toprağın tohum ekilmeden önce üstünden geçirilen tırmık. Türkistan göçmenleri İstanbul (DS, c. 4 s. 3108).

**manat:** Akçe, altın para. (KS, s. 433) // **manat:** 1. Kalp para. Kastamonu (DS, c. 4 s. 3118).

**maral:** Maral, geyik (KS, s. 435) **maral:** Ceylan. Azeri köyleri –Amasya, Gümüşhane, Van (DS, c. 4 s. 3128).

**mola:** Mezar. (KS, s. 452) // **mola:** Mezar. Bolu (DS, c. 4 s. 3209).

**oymaq,-ğı:** Yüksük. (KS, s. 482) // **oymak:** Yüksük. Denizli, Yalova, Eskişehir Tokat (DS, c. 5 s. 3304).

**oq,-ğı:** 1. Ok. 2. Kurşun, mermi. (KS, s. 485) // **ok:** Cirit, değnek. Kırşehir (DS, c. 5 s. 3275).

**oñ:** Sağ, sol karşıtı. (KS, s. 489) // **oñ:** Sağ. İstanbul, Konya (DS, c. 5 s. 3282).

**ot:** Ateş, od. (KS, s. 496) // **ot:** Ateş. Bursa, Trabzon, Muğla (DS, c. 5 s. 3294).

**or:** Derin çukur, hendek. (KS, s. 491) // **or:** Hendek, düşman saldırısına karşı koymak için düzenlenmiş yer. –Kütahya (DS, c. 5 s. 3287).

**oraq,-ğı:** 1. Orak. 2. Ekin biçme zamanı. (KS, s. 492) // **orak:** Ekin biçme zamanı. Samsun, Tokat (DS, c. 5 s. 3287).

**oyan-:** Uyanmak. (KS, s. 499) // **oyan-:** Uyanmak. Ankara, Niğde (DS, c. 5 s. 3302).

**oyandır-:** Uyandırmak, aklını başına getirmek. (KS, s. 499) // **oyandır-:** Uyandırmak. Niğde (DS, c. 5 s. 3302).

**özek,-gi:** Yemek borusu. (KS, s. 501) // **özek:** Yemek borusu. Konya (DS, c. 5 s. 3371).

**özek,-gi:** Bitkilerin kök, gövde ve dallarının ortasında boydan boya bulunan hafif, gevrek ve çoğu yumuşak bölüm, öz. (KS, s. 501) // **özek:** Ağacın, bitkinin içi, özü. Tokat, Artvin (DS, c. 5 s. 3371).

**örle-:** Yukarı doğru çıkmak. (KS, s. 510) // **örle-:** Yokuşu koşarak çıkmak. Adana (DS, c. 5 s. 3350).

**pa:** İnsan sevinç veya şaşkınlığını belirten ifade. (KS, s. 515) // **pa:** Şaşma ünlemi: Pa ele dönüştüler. Bayburt, Kars, Yozgat (DS, c. 5 s. 3377).

**put:** 16 kilograma eşit ağırlık ölçüsü. (KS, s. 527) // **put:** 16 Kg'lık ağırlık ölçüsü. Artvin, Kars (DS, c. 5 s. 3494).

**pıs-:** Ödü kopmak, çok korkmak (KS, s. 528) // **pıs-:** Korkup büzülme, sinmek. Kars, Kayseri (DS, c. 5 s. 3449).

**sabaq,-ğı:** Ders. (KS, s. 539) // **sabak:** Ders. Konya (DS, c. 5 s. 3509).

**sabın:** Sabun (KS, s. 539) // **sabın:** Sabun. Gaziantep (DS, c. 5 s. 3509).

**sağız:** Sakız (KS, s. 540) // **sağız:** Sakız. Sivas (DS, c. 5 s. 3516).

**saz:** 1. Sazlık, bataklık. 2. Çayır. (KS, s. 540) // **saz:** Çayır. Erzincan (DS, c. 5 s. 3563).

**sayla-:** Seçmek, oy vermek (KS, s. 541) // **sayla-:** Seçmek, ayırmak. Bulgaristan göçmenleri –İzmir, Konya, Edirne (DS, c. 5 s. 3562).

**saylav:** Seçim, oy verme. (KS, s. 541) // **saylav:** Seçim, seçme. Konya (DS, c. 5 s. 3562).

**saq:** İhtiyatlı, tedbirli, dikkatli. (KS, s. 542) // **sak:** Uyanık, tetikte. Isparta, Burdur, Manisa, Kocaeli, Tokat, Eskişehir, Trabzon, Hatay, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Nevşehir, Konya, Adana, İçel, Antalya (DS, c. 5 s. 3518).

**saqa:** Aşık kemiklerinin en büyüğü. (KS, s. 542) // **saka:** Aşık oyununda elde kullanılan büyük aşık. Eskişehir Erzincan Ankara Kırşehir Niğde (DS, c. 5 s. 3519).

**saray:** Saray (KS, s. 549) // **saray:** Hükümet konağı. Niğde (DS, c. 5 s. 3544).

**sasıq:** Kokmuş, kokuşmuş. (KS, s. 552) // **sasık:** Kokmuş, bayatlamış. Bolu, Bursa, Kayseri (DS, c. 5 s. 3551).

**sebet:** Sebet (KS, s. 558) // **sebet:** Küfe. Konya (DS, c. 5 s. 3565).

**siy-:** İşemek. (KS, s. 564) // **siy-:** Hayvan işemek, sidiklemek. Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Bursa, Bilecik, Eskişehir, Bolu, Kastamonu, Çankırı, Çorum, Tokat, Ordu, Erzincan, Gaziantep, Hatay, Sivas, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, İçel, Muğla (DS, c. 5 s. 3654).

**suv:** Su (KS, s. 574) // **suv:** Su. Tokat (DS, c. 5 s. 3704).

**suvar-:** 1. (hayvana) Su vermek, suvarmak. 2. toprak, bitki vb. Su vermek, sulamak. (KS, s. 574) // **suvar-:** Sulamak, su içirmek. Isparta, Denizli, İzmir, Balıkesir, Düzce, Kastamonu, Gümüşhane, Artvin, Kastamonu, Erzurum, Erzincan, Van, Elâzığ, Malatya, Urfa, Kilis, Ankara, Nevşehir, Niğde, Konya (DS, c. 5 s. 3704).

**suvat:** Hayvan suvaracak yer, suvat, yalak. (KS, s. 574) // **suvat:** Çay, dere kıyılarında hayvanların su içmesine elverişli yer. Tokat, Eskişehir, Kars, Kayseri, Konya, Kırıkkale (DS, c. 5 s. 3704).

**sur :** Çehre, yüz, sima. (KS, s. 578) // **sur :** Yüz, çehre (çoğunlukla sıfat sözcüğüyle birlikte kullanılır): Başım öyle ağrıyor ki surum sıfatım dağılıyor (II) Bayburt, Kars, Bitlis (DS c. 5 s. 3700).

**süy-:** 1. Öpmek. 2. Aşık olmak, sevmek. (KS, s. 579) // **süy-:** Sevmek. Tokat 8DS, c. 5 s. 3731).

**süyek,-gi:** Kemik (KS, s. 579) // **süyek:** Kemik. Yalova, Tokat, Konya, Adana, Kerkük, Kırım Türkleri (DS, c.5 s. 3731).

**süyem:** Karış (KS, s. 580) // **süyem:** Başparmakla işaret parmağı arasındaki uzunluk. Çanakkale, Samsun, Çorum, Amasya, Giresun, Sivas, Yozgat, Kayseri, Nevşehir (DS, c. 5 s. 3730).

**sümelek:** Sevimsiz, cesaretsiz, tembel, sümsük (KS, s. 581) // **sümelek:** Ahmak. Giresun (DS, c. 5 s. 3713).

**Sıylı:** 1. Sayın, muhterem. 2. Değerli, kıymetli, önemli (KS, s. 585) // **Sıylı:** Saygıdeğer: Merhum Hasan ağa çok sıylı adamdı. Tokat (DS, c. 5 s. 3628).

**sınaq,-ğı:** 1. Deney, kontrol. 2. Sınav, imtihan. (KS, s. 589) // **sınak:** Denenmiş. Bolu, Giresun, Kars, Adana (DS, c. 5 s. 3610).

**sınıq,-ğı:** Kırık, sınıf. (KS, s. 589) // **sınık:** Kırık, çıkık. Bursa, Amasya, Giresun, Iğdır, Erzincan, Van, Diyarbakır, Urfa, Gaziantep, Maraş, Kırşehir, Niğde, Konya, Antalya (DS, c. 5 s. 3613).

**sırğa:** Küpe. (KS, s. 591) // **sırğa:** Küpe. İstanbul, Tokat, Artvin, Bitlis, Kayseri, (DS, c. 5 s. 3617).

**sırlı:** Gizemli, esrarengiz. (KS, s. 592) // **sırlı:** Sırlanmış, sır sürülmüş (küp ve çanak). Niğde (DS, c. 5 s. 3619).

**silkin-:** Sarsılmak, silkinmek. (KS, s. 593) // **silkin-:** Silkelenmek, üstündekileri dökmek. Manisa (DS, c. 5 s. 3637).

**sinir-:** Sindirmek, hazmetmek. (KS, s.594) // **sinir-:** Sindirmek, hazmetmek. İzmir, Gaziantep, Kırşehir, Konya, Adana, İçel, Kıbrıs (DS, c. 5 s. 3643).

**taqır:** 1. Çorak, verimsiz yer. 2. Bitki örtüsü kurumuş, çorak yer. (KS, s. 601) // **takır:** Toprakların yer yer çatlaması, kuruması durumu. Çanakkale (DS, c. 5 s. 3811).

**tala-:** (köpek, kurt vb.) Dişlemek, ısırarak, dalamak. (KS, s. 601) // **tala-:** Köpek ısırarak. Sivas (DS, c. 5 s. 3815).

**tamaq,-ğı:** Boğaz, imik. (KS, s. 605) // **tamak:** Boğaz. Konya (DS, c. 5 s. 3818).

**tana:** İki yaşını doldurmamış olan inek yavrusu, dana. (KS, s. 606) // **tana:** Dana. Niğde (DS, c. 5 s. 3820).

**tanav:** Burun, geniz. (KS, s. 607) // **tanav:** Burun deliği. Kırım göçmenleri İstanbul (DS, c. 5 s. 3821).

**tap-:** Bulmak. (KS, s. 608) // **tap-:** Bulmak. Amasya, Trabzon, Ardahan, Iğdır, Ağrı, Niğde, Konya, Kerkük (DS, c. 5 s. 3830).

**tavıq,-ğı:** Tavuk (KS, s. 616) // **tavık:** Tavuk. Düzce, Bolu, Gaziantep, Yozgat (DS, c.5 s. 3848).

**tereze:** Pencere (KS, s. 627) // **tereze:** Pencere. Yalova, Konya (DS, c. 5 s. 3892).

**terek,-gi:** Kavak, kavak ağacı (KS, s. 627) // **terek:** Ağaç. Yalova, Ankara, Tokat (DS, c. 5 s. 3891).

**tomat:** Salça, domates ezmesi (KS, s. 636) // **tomat:** Domates. Düzce (DS, c. 5 s. 3956).

**tona-:** Yağmalamak, soymak, talan etmek, gasp etmek. (KS.s.637) // **tona-:** Yağma etmek, çığnemek, ezmek. Eskişehir (DS, c. 5 s. 3960).

**tor:** Ağ. (KS, s.639) // **tor:** İnce örgülü balık ağı. Afyon, İstanbul, Amasya, Rize, Artvin, Erzurum, Kars, Van, Bitlis, Diyarbakır, Elâzığ, Malatya, Gaziantep, Sivas, Adana, Kerkük (DS, c. 5 s. 3969).

**torta:** Tereyağı eritildiğinde kabın dibinde kalan çökelti, tortu. (KS, s. 640) // **torta:** Eritilen yağın dibe çöken beyaz tortusu. Artvin, Bayburt, Kars (DS, c. 5 s. 3971).

**tök-:** Dökmek, boşaltmak (KS, s. 643) // **tök-:** Dökmek. Ahıska, Kars, Konya (DS, c. 5 s. 3981).

**töle-:** Tölemek, ödeme yapmak. (KS, s.643) // **töle-:** Ödemek: Halil bankaya olan borcunu tölemedi. Romanya göçmenleri, Eskişehir (DS, c. 5 s. 3981).

**tuman:** Sis (KS, s. 651) // **tuman:** Duman. İçel (DS, c. 5 s. 3992).

**tur-:** Durmak, dikilmek. (KS, s.652) // **tur-:** Ayağa kalkmak, ayakta durmak. Konya (DS, c. 5 s. 3997).

**tut:** Dut. (KS, s. 655) // **tut:** Samsun, Malatya, Gaziantep, Maraş, Sivas, Konya, İçel

(DS, c. 5 s. 3999).

**tümen:** Tümen. (KS, s. 661) // **tümen:** Yığın, küme, sürü. Manisa, Samsun (DS, c. 5 s. 4012).

**türen:** Pulluk, saban demiri. (KS, s.663) // **türen:** Saban demiri. Bulgaristan (DS, c. 5 s. 4015).

**tik (I):** Dik, dümdüz (KS, s. 673) // **tik (II):** Dik. Rize (DS, c. 5 s. 3931).

**tik-(II):** Dikiş yapmak, dikmek. (KS, s. 673) // **tik- (I):** İğneyle dikmek. Kars, İçel (DS, c. 5 s. 3932).

**tiken:** Diken. (KS, s. 674) // **tiken:** Diken. Samsun, Yozgat, İçel (DS, c. 5 s. 3932).

**tilek,-gi:** Dilek, arzu. (KS, s. 675) // **tilek:** Arzu, dilek. Konya (DS, c. 5 s. 3933).

**tilik,-gi:** Dilinmiş, kesilmiş. (KS, s. 675) // **tilik:** Enine ya da boyuna kopmadan dilinmiş, parçalanmış. Çorum (DS, c. 5 s. 3933).

**tirek:** Direk. (KS, s. 676) // **tirek:** Direk. Kastamonu (DS, c. 5 s. 3939).

**tirke-:** Koşmak, eklemek. (KS, s. 676) // **tirke-:** Arka arkaya sıralamak (vagon, deve vb. şeyler için). Maraş, Niğde, İçel (DS, c. 5 s. 3940).

**va :** Birilerine seslenmek ilgi ve dikkat çekmek için kullanılan ünlem, hey. (KS, s. 678) // **va, vâ:** Şaşma bildiren ünlem. Afyon (DS, c. 6 s. 4091).

**ur-(I):** Vurmak, çarpmak. (KS, s. 689) // **ur- (II):** Üfürerek şişirmek. Uşak, Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Kütahya (DS c. 6 s. 4072).

**ur- (II):** Ürümek, havlamak. (KS, s. 703) // **ur- (I):** Havlamak. Isparta, Burdur, Denizli, Manisa, Bilecik, Tokat, Eskişehir, Çankırı, Amasya, Ordu, Gümüşhane, Trabzon, Ağrı, Erzurum, Erzincan, Bitlis, Muş, Elâzığ, Malatya, Maraş, Ankara, Hatay, Sivas, Kırşehir, Niğde, Konya, Adana, İçel, Antalya, Muğla, Kıbrıs (DS, c. 6 s. 4042).

**funduk,-gı:** Fındık. (KS, s. 711) // **funduk:** Fındık. Denizli, Trabzon (DS, c. 3 s. 1879).

**habar:** Haber, bilgi, salık. (KS, s. 712) // **habar:** Haber. Düzce, Hakkâri, Niğde (DS, c. 3 s. 2245).

**halva:** Helva. (KS, s. 713) // **halva:** Helva. Bilecik, Tokat, Bayburt, Iğdır, Kars, Kayseri, İçel (DS, c. 3 s. 2262).

**şahar:** Şehir, kent. (KS, s. 735) // **şahar:** Kent. Konya (DS, c. 5 s. 3736).

**il-:** Asmak, takmak. (KS, s. 775) // **il-:** Çiviye bir şey asmak. Konya (DS, c. 4 s. 2533).

**irilik:** İrilik, büyüklük. (KS, s. 777) // **irilik:** Kalbur, elek üzerinde kalan iri şeyler. Malatya (DS, c. 4 s. 2551).

**İş-:** içmek, yudumlamak. (KS, s. 778) // **İş-:** İçmek. İçel (DS, c. 4 s. 2566).

## Sonuç

Ağız Biliminin ehemmiyeti ve Türk Dünyası ağızları üzerine Prof. Dr. Ali Akar şunları söylemektedir.

Türk Dünyası ağızları, Türk nüfusunun ana dil olarak Türk lehçelerinden herhangi birinin konuşulduğu bölgedeki ağızlardır. Bu yönüyle Türk nüfusunun yoğunlukla yaşadığı Türkistan, Azerbaycan, İran, Anadolu ilk akla gelen ağız bölgeleri olarak kabul edilebilir. Türkistan ağızları, Türkçenin bütün eski ve genel formlarını korumaktadır. Diyalektoloji araştırmaları bakımından bu son derece önemlidir. Zira bu radikal dil yapıları, diğer bölgelerdeki Türk dilleriyle ilişkilerin boyutunu da belirlemektedir (Akar, 2018, ss. 610-614).

Yapmış olduğumuz çalışmada, Kazak Türkçesi yazı dilinde tespit edilmiş

olan 164 adet hem ses hem de anlam bakımından aynı söz varlığı unsurunun Türkiye Türkçesi ağızlarında da kullanıldığı tespit edilmiştir. (Ünlücan, 2019, ss. 20-263) Tespit edilen Kazak Türkçesi yazı diliyle Türkiye Türkçesi ağızlarındaki benzer sözcüklerin kullanım dağılımı şu şekildedir: Konya 50, Tokat 46, Niğde 36, Kars 32, Adana 31, Sivas 31, Denizli 31, İçel 30, Amasya 29, Ankara 28, Zonguldak 27, Isparta 26, İzmir 26, Gaziantep 26, Tekirdağ 26, Kahramanmaraş 25, Bolu 24, Eskişehir 23, Bitlis 24, Kayseri 23, Afyon 22, Sinop 22, Bilecik 22, Muş 22, Artvin 21, Erzincan 21, Samsun 21, Edirne 20, Kırklareli 20, Antalya 19, Bursa 19, Çorum 19, Manisa 19, Kırşehir 18, Yozgat 18, Gümüşhane 17, Muğla 17, İstanbul 17, Trabzon 17, Kastamonu 16, Balıkesir 15, Giresun 15, Van 15, Burdur 14, Hatay 14, Elazığ 14, Erzurum 14, Ordu 14, Aydın 13, Çanakkale 13, Nevşehir 12, Malatya 12, Rize 12, Iğdır 11, Ardahan 9, Kütahya 9, Bayburt 9, Çankırı 9, Kocaeli 9, Şanlıurfa 9, Kilis 9, Yalova 8, Ağrı 7, Kerkük 7, Düzce 6, Uşak 6, Sakarya 6, Diyarbakır 6, Tunceli 6, Karaman 5, Kıbrıs 4, Osmaniye 4, Bulgaristan 2, Bartın 2, Azerbaycan 2, Ahıska 2, Siirt 1, Karadeniz kıyıları 1. Kırıkkale 1. Mardin 1.

#### **Leylâ Karahan Tasnifi**

**1. DOĞU GRUBU AĞIZLARI:** Ağrı, Artvin merkez ile Şavşat, Ardanuç ve Yusufeli, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Gümüşhane, Hakkâri, Kars, Mardin, Muş, Siirt, Tunceli, Urfa (Birecik ve Halfeti hariç), Van ağızları)

**Alt Gruplar I.Grup:** Ağrı, Van, Muş, Bitlis, Bingöl, Siirt, Diyarbakır, Mardin, Hakkâri, Urfa (Birecik ve Halfeti hariç), Palu, Karakoçan(Elazığ) ağızları II. Grup: Kars (Ardahan, Posof hariç), Erzurum merkez, Aşkale, Ovacık, Narman, Pasinler, Horasan, Hınıs, Tekman, Karayazı, Erzincan merkez, Tercan, Çayırılı, Kemah, Refahiye, Gümüşhane ağızları

**III. Grup:** Ardahan, Posof (Kars), Artvin merkez, Şavşat, Yusufeli, Ardanuç (Artvin), Oltu, Tortum, Olur, Şenkaya, İspir (Erzurum) ağızları IV. Grup: Kemaliye, İliç (Erzincan), Elazığ merkez, Keban, Baskil, Ağın, Harput (Elazığ) Tunceli ağızları

**2. KUZEYDOĞU GRUBU AĞIZLARI:** Hopa, Borçka, Arhavi (Artvin), Rize ve Trabzon ağızları)

**Alt gruplar I. Grup:** Trabzon, Rize merkez, Kalkandere, İkizdere, Gündoğdu, Büyükköy ağızları

**II. Grup:** Çayeli, Çamlıhemşin, Pazar, Ardeşen, Fındıklı (Rize) ağızları III. Grup: Arhavi, Hopa, Borçka, Kemalpaşa, Muratlı, Ortacalar, Göktaş, Camili, Meydancık, Ortaköy (Artvin) ağızları

**3. BATI GRUBU AĞIZLARI:** Adana, Adıyaman, Afyon, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bartın, Bilecik, Bolu, Bursa, Çanakkale, Çankırı, Çorum, Denizli, Eskişehir, Gaziantep, Giresun, Hatay, Isparta, İçel, İzmir, İzmit, Kahramanmaraş, Kastamonu, Kayseri, Kırşehir, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Muğla, Nevşehir, Niğde, ordu, Sakarya, Samsun, Sinop, Sivas, Tokat, Uşak, Yozgat, Zonguldak ağızları.

**Alt Gruplar I. Grup:** Afyon, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik, Burdur, Bursa, Çanakkale, Denizli, Eskişehir, Isparta, İzmir, Kütahya, Manisa, Muğla, Uşak ve Nallıhan (Ankara) ağızları

**II. Grup:** İzmit ve Sakarya ağızları

**III. Grup:** Bolu (Göynük, Mudurnu, Seben, Kıbrısçık hariç), Zonguldak, Bartın, Kastamonu, (Tosya hariç), Ovacık, Eskipazar (Çankırı) ağızları

**IV. Grup:** Beypazarı, Çamlıdere, Kızılcahamam, Gütül, Ayaş (Ankara), Göynük, Mudurnu, Seben, Kıbrısçık (Bolu), Çankırı (Ovacık, Eskipazar ve Kızılırmak hariç)

**V. Grup:** Sinop (Boyabat hariç), Samsun (Havza, Ladik hariç), Ordu (Mesudiye hariç), Giresun (Alucra ve Şebinkarahisar hariç), Şalpazarı (Trabzon) ağızları

**VI. Grup:** Havza, Ladik (Samsun), Amasya, Tokat, Sivas (Şarkışla ve Gemerek hariç), Mesudiye (Ordu), Şebinkarahisar, Alucra (Giresun), Malatya merkez, Hekimhan, Arapkir ağızları

**VII. Grup:** Tarsus (İçel), Ereğli, Konya merkez ilçesinin bazı yöreleri, Adana, Hatay, Kahramanmaraş, Gaziantep, Adıyaman, Darende, Akçadağ, Doğanşehir (Malatya), Birecik, Halfeti (Urfa) ağızları

**VIII. Grup:** Ankara merkez, Haymana, Bâlâ, Şereflikoçhisar, Çubuk, Kırıkkale, Keskin, Kalecik, Kızılırmak, (Çankırı), Çorum merkez ilçesi ile güneyindeki ilçeler, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Kayseri, Şarkışla, Gemerek (Sivas), Yozgat ağızları

**IX. Grup:** Konya (merkez ilçenin bazı yöreleri ve Ereğli hariç), İçel (Tarsus hariç) ağızları (Buran, 2011, ss. 46-46).



Anadolu Ağızlarının Gruplandırılması (Karahan, 1996).

**I. Doğu Grubu Ağızları:** Kars 32, Bitlis 24, Muş 22, Erzincan 21, Artvin 21, Gümüşhane 17, Van 15, Erzurum 14, Elazığ 14, Diyarbakır 14, Ardahan 12, Iğdır 11, Bayburt 9, Şanlıurfa 9, Ağrı 7, Kerkük 7, Tunceli 6, Ahıska 2, Azerbaycan 2. Mardin 1, Siirt 1, Doğu grubu ağızlarında Kazak Türkçesi yazı diliyle aynı olan sözcük sayısı tekrarlar ile birlikte 221'dir.

**II. Kuzeydoğu Grubu Ağızları:** Trabzon 17, Rize 12. Kuzeydoğu grubu ağızlarında Kazak Türkçesi yazı diliyle aynı olan sözcük sayısı tekrarlar ile birlikte 29'dur.

**III. Batı Grubu Ağızları:** Konya 50, Tokat 46, Ankara 28, Sivas 31, Niğde 36, Denizli 30, Samsun 21, İçel 30, Isparta 26, Amasya 29, Eskişehir 22, İzmir 26, Muğla 17, Gaziantep 26, Kayseri 23, Bolu 24, Burdur 14, Kastamonu 16, Kahramanmaraş 25, Adana 31, Çorum 19, Hatay 14, Afyon 22, Manisa 19, Ordu 14, Aydın 13, Yozgat 17, Balıkesir 15, Malatya 12, Antalya 19, Kırşehir 5, Kütahya 9, Çanakkale 13, İstanbul 17, Bursa 19, Giresun 15, Çankırı 9, Nevşehir 12, Kocaeli 9, Zonguldak 7, Tekirdağ 10, Sinop 7, Bilecik 6, Edirne 7, Kırklareli 5, Düzce 6, Kilis 9, Uşak 6, Sakarya 6, Karaman 5, Osmaniye 4, Yalova 8, Kıbrıs 4, Kırıkkale 5, Bulgaristan 2, Bartın 2, Karadeniz kıyıları 1.

Batı grubu ağızlarında Kazak Türkçesi yazı diliyle aynı olan sözcük sayısı tekrarlar ile 923'tür.

## KISALTMALAR

c. Cilt

s. Sayfa

DS. Derleme Sözlüğü<sup>1</sup>

Kzt. Kazak Türkçesi

KS. Kazak Türkçesi Sözlüğü<sup>2</sup>

TDK. Türk Dil Kurumu

Tta. Türkiye Türkçesi Ağızları

<sup>1</sup> DS: "Derleme Sözlüğü" (Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü, 1993)

<sup>2</sup> KS: "Kazak Türkçesi Sözlüğü" (Koç, Bayniyazov, & Vehbi, 2012).

## KAYNAKÇA

- Akar, A. (2018, Ocak-Şubat). Diyaletoloji Çalışmaların Türk Dil Birliğine Katkıları Üzerine. *Yeni Türkiye*, (99), 610-614.
- Buran, A. (2011). Türkiye Türkçesi Ağızlarının Tasnifleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Turkish Studies*, 41-54.
- Demir, N., & Yılmaz, E. (2010). *Türk Dili El Kitabı*. Grafiker Yayınları.
- Gemalmaz, E. (1999). Ağız bilim Araştırmalarının Gerekliliği. *Ağız Araştırmaları Bilgi Şöleni* (s. 4-13). TDK Yayınları.
- Karahan, L. (1996). *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*. TDK Yayınları.
- Kayra, E. (1991). Lehçe Bilimi ve Dil Haritaları. *Türk Dili*,, 299-306.
- Koç, K., Bayniyazov, A., & Vehbi, B. (2012). *Kazak Türkçesi - Türkiye Türkçesi Sözlüğü*. UDK.
- Kulamshava, B. (2016). İki Diili Sözlüklerde Kültürel Öğeler Sorunu-Kültürel Öğeler ve Terimleştirme Üzerine. E. Boz, F. Bozkurt, F. Doğru, D. Kamacı, E. Aslan, & N. Girişen (Dü.), *Üçüncü Uluslararası Sözlük Bilimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde (ss. 79-92). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Naqısbekov, O. (1972). *Qazaq Tilinin Avoşpalı Govori*. Çılım Yayınları.
- Sarıbayev, Ş. (1976). *Kazahskaya Regyonal'naya Lek*. Nauka.
- Sızdıkova, R. (1993). *Kazak Edebi Dilinin Tarihi*. Almatı.
- Türkiye'de Halk Ağzından Derleme Sözlüğü* (Cilt I-VI). (1993). TDK Yayınları.
- Ünlücan, N. (2019). *Söz Varlığı Açısından Kazak Türkçesi ile Türkiye Türkçesi Ağızlarının Karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Ardahan Üniversitesi.

**Hakem Değerlendirmesi:** Dış bağımsız.

**Yazar Katkıları:**

Birinci yazar: %100

**Çıkar Çatışması:** Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

**Finansal Destek:** Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

**Peer-review:** Externally peer-reviewed.

**Author Contributions:**

First Author: %100

**Conflict of Interest:** The author has no conflict of interest to declare.

**Grant Support:** The author declared that this study has received no financial support.